

РОЛЬ ОСВІТИ ЯК ОДНОГО ІЗ ЧИННИКІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Мяло П.І.

Україна, м. Запоріжжя

Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Запорізької
облдержадміністрації

Українська держава та суспільство переживають нелегкі часи, оскільки наряду з глобалізаційними викликами та рядом кричущих соціально-економічних проблем, існує реальна загроза повномасштабного військового зіткнення з Російською Федерацією.

Крім цього, проти України ведеться інформаційна війна, кінцева мета якої – переконати весь світ, у тому числі й українців, що Україна - це Новоросія, яка не має сталих державницьких традицій та з'явилася майже «випадково» на геополітичній мапі світу. Пропагандистська машина нашого північного сусіда працює на повну потужність, продукуючі ідеї «Руського миру», об'єднання братніх слов'янських народів в єдину державу. Як заявив президент РФ Володимир Путін, виступаючи на інвестиційному форумі «Росія кличе», український народ завжди був і залишається найближчим для нас, братнім народом. Нас пов'язує спільність етнічна, духовна, релігійна, історична. «І сподіваюся, що, спираючись саме на ці фундаментальні засади нашої взаємодії, ми будемо розвивати наші відносини», - сказав Путін [1].

Більшість населення Росії, у тому числі й наукове середовище, переконано, що Майдан та Революція гідності є продуктом «західних технологій», а військові дії на сході країни є «прямым следствием не только организованного, проплаченного внешними силами государственного переворота, но и последствием насильственной попытки перекроить идентичность граждан Украины. Переделать ее на оранжево-западенский манер». Звідси випливає й висновок: «за пророссийскую идентичность Россия должна была бороться все постсоветские годы любыми возможными способами» [2].

Як зазначає член-кореспондент Національної академії правових наук Ірина Кресіна, військова агресія Росії – не просто боротьба за перерозподіл територій, це битва ідеологій і світоглядів. В Росії діють потужні ідеологічні ресурси - ідеологеми про велику Росію, імперію, поширення руського миру, відновлення кордонів СРСР [3, с.8]. В Україні, на жаль, відсутня єдина інформаційна політика, ідеї, які б

об'єднувала всі прошарки населення, незважаючи на їх національну, політичну чи конфесійну приналежність.

Тому питання інформаційної безпеки України нині виходить на перший план. Під цим терміном ми розуміємо стан інформаційної захищеності держави, при якому спеціальні інформаційні операції, акти зовнішньої інформаційної агресії, інформаційний тероризм, незаконне зняття інформації за допомогою спеціальних технічних засобів, комп'ютерні злочини та інший деструктивний інформаційний вплив не завдає суттєвої шкоди національним інтересам [4].

На нашу думку, саме нерозуміння з боку держави важливості виховання патріота та громадянина й привело до тимчасової окупації частини української території. Завдяки ефективності російської пропаганди, Автономна республіка Крим була окупована без єдиного пострілу, а більшість населення радо вітало «своїх визволителів». Як зазначив віце-прем'єр-міністр України Олександр Сич - «поки наші війська воюють на фронті, створюється підґрунтя в тилу, щоб наша держава була слабкою, а суспільство – деморалізоване» [5, с.3]. Адже наше суспільство заповнено історичними міфами та ідеологемами радянської епохи.

За цих умов значно підвищується роль освіти, головним завданням якої постає не на словах, а на ділі виховання патріота й громадянина, здатного до свідомого суспільного вибору. Громадянина, який вміє аналізувати, критично мислити та не бути безпорадним перед інформаційною агресією з боку інших держав.

Як стверджувалося у Доктрині інформаційної безпеки України (затвердженої Указом Президента України у 2009 році), за умов глобальної інтеграції та жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень і боротьби різновекторних національних інтересів держав стає інформаційний простір. Сучасні інформаційні технології дають змогу державам реалізувати власні інтереси без застосування воєнної сили, послабити або завдати значної шкоди безпеці конкурентної держави, яка не має дієвої системи захисту від негативних інформаційних впливів [6].

Серед реальних та потенційних загроз інформаційній безпеці України називалося поширення у світовому інформаційному просторі викривленої, недостовірної та упередженої інформації, що завдає шкоди національним інтересам України; зовнішні негативні інформаційні впливи на суспільну свідомість через засоби масової інформації, а також мережу Інтернет; використання засобів масової інформації, а також мережі Інтернет для пропаганди сепаратизму за етнічною, мовною, релігійною та іншими ознаками.

Проте ніяких реальних кроків, спрямованих на попередження цих загроз у Доктрині не передбачувалося. А всі ці загрози до останнього часу безперешкодно реалізовувалися в Україні протягом всіх років її існування.

Ця Доктрина була скасована у червні 2014 р., нині відповідний документ, який повинен адекватно та оперативно реагувати на всі виклики в інформаційній сфері, лише розробляється.

Тим часом громадські активісти та науковці-історики здійснюють реальні кроки по протидії інформаційній агресії. Так, 10 вересня 2014 року провідні науковці розпочали громадське обговорення Концепції Державної цільової національно-культурної програми досліджень та популяризації історії України на період 2015-2020 рр., підготовлену Українським інститутом національної пам'яті [7].

Концепція відзначає, що сьогодні проти України ведеться потужна інформаційна кампанія, спрямована на провокування розколу та ворожнечі в українському суспільстві, яка часто використовує викривлене трактування історичних подій. Ця інформаційна агресія ґрунтується на цілеспрямовано сформованих комуністичним режимом СРСР історичних стереотипах і міфах та тенденційному трактуванні подій історичного характеру у сучасній Росії.

Маніпуляції історичними фактами використовуються Росією для виправдання агресії проти України. Така політика становить загрозу національній безпеці України, оскільки спрямована на дестабілізацію внутрішньополітичної ситуації в країні, провокування розколу в українському суспільстві, а також дискредитацію незалежності України та її євроінтеграційного курсу.

Для протидії цим негативним явищам пропонується декілька основних напрямків:

1. Заходи щодо активізації наукових досліджень минулого України, її регіонів, протидії російській інформаційній агресії, побудови системи координації у цій сфері.
2. Запровадження конкурсних механізмів фінансування дослідницьких та популяризаторських проектів.
3. Удосконалення державної інформаційної та медійної політики у сфері популяризації історії України.
4. Удосконалення музейної та освітньої політики щодо популяризації історії України.

Також нещодавно українські історики створили сайт для людей, які шукають надійне джерело для отримання компетентної історичної інформації, щоб сформувати свою позицію і мати можливість її обґрунтувати. На проекті «ЛКБЕЗ» спростували

вже понад 50 негативних стереотипів та очевидних перекирчень щодо української історії [8].

Як розповів один з ініціаторів створення цього ресурсу Кирило Галушко, більшість міфів російської пропаганди крутяться кругом таких основних тем: що Крим і «Новоросія» -ісконно російські території; що Україна - це штучне утворення, яке не має історії до 1991 року; що територія України - це подарунки або царів, або більшовицьких вождів; що українці - народ-зрадник, який під час Другої світової війни був нацистськими колаборантами, і не вніс жодного внеску у перемогу над Гітлером. Над проектом працює близько 20 істориків з Інституту історії України НАНУ, Українського інституту національної пам'яті, Київського національного університету ім. Т. Шевченка, Наукового гуманітарного товариства, Інституту української археографії, Всесвітньої асоціації українців.

Таким чином, ми приходимо до висновку, що на сучасному етапі існування української держави спостерігається неприхована інформаційна агресія з боку сусідніх держав, метою якої є деморалізації українського суспільства та делегітимізація української влади.

Для захисту своїх інтересів необхідно проведення активної інформаційної політики, спрямованої на відновлення і збереження національної пам'яті.

У зв'язку з цим зростає роль освіти, як ключової державної інституції, яка здійснює навчально-виховний процес, зокрема й національно-патріотичне виховання.

Література:

1.Путін заявив, що український народ залишиться найближчим для Росії [Електронний ресурс] / Українська правда. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/10/2/7039596/>

2.Лешуков В. С. Постсоветская историческая победа [Електронний ресурс] / Актуальный русский консерватизм. – Режим доступу: <http://русскийконсерватизм.рф/politika/postsovetskaya-istoricheskaya-pobeda/>

3.Кресіна І. Усе найгірше, що було в Росії, що засудила історія, декларують там як національну ідею // Урядовий кур'єр. — 2014. — № 166 (11 вересня) — С.8

4.Інформаційна безпека України. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії [Електронний ресурс] / Вікіпедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційна_безпека_України

5.Моїсеєва Т. Інформаційний простір потребує нагального розвитку. Дискусія. експерти обговорили, яку стратегію для цього обрати // Урядовий кур'єр. — 2014. — № 167 (12 вересня) — С.3

6.Про Доктрину інформаційної безпеки України. Указ Президента України від 8 липня 2009 року N 514/2009 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514/2009>

7. Проект Концепції Державної цільової національно-культурної програми досліджень та популяризації історії України на період 2015-2020 рр. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Українського інституту національної пам'яті. – Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/news/rozpochalos-gromadske-obgovorennya-kontseptsii-derzhavnoi-tsilovoi-natsionalno-kulturnoi-progra>

8. ОБЩЕСТВЕННЫЙ ПРОЕКТ «ЛІКБЕЗ. ІСТОРИЧЕСКИЙ ФРОНТ» [Електронний ресурс] / ЛІКБЕЗ. ІСТОРИЧЕСКИЙ ФРОНТ. – Режим доступу: <http://likbez.org.ua/>